

Kooperatiflerde Mali Durumun Bozulması^(*)

The Deterioration in the Financial Situation of Cooperatives

Dr. Gizem ÇOŞĞUN YILDIRIM^(**)

Öz

Kooperatiflerin mali durumlarında ortaya çıkabilecek bozulmalar farklı sebeplere dayanabilir. KoopK m. 63'te ise mali durumda bozulmanın iki türü düzenlenmiştir. Bunlar; kooperatiflerin varlıklarının yarısının kaybı ile kooperatifin borca batık durumda olmasıdır. Çalışmamızda, KoopK m. 63 ekseninde bu iki türe göre durumun nasıl tespit edileceği ve sonuçları üzerinde durulmuş; hükmün iyileştirilmesi için gerekli görülen öneriler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Kooperatif, Borca Batıklık, İflas, Kooperatif Sermayesi, Mali Durumun İyileştirilmesi.

Abstract

The deterioration in the financial situation of cooperatives can be based on various reasons. The two types of financial deterioration were regulated with Cooperatives Code article 63. These are the loss of half of the properties of the cooperatives and the overindebtedness of the cooperatives. In this study, how to identify these two situations and their consequences are emphasized in the scope of Cooperatives Code article 63. Also, the recommendations to make article 63 better that were found necessary of this study explained.

Keywords

Cooperatives, Overindebtedness, Bankruptcy, Capital of Cooperatives, Improvement of the Financial Situation.

^(*) Araştırma Makalesi / [Makale Geliş Tarihi](#): 11.05.2023 - [Makale Kabul Tarihi](#): 08.08.2023
[DOI](#): 10.56701/shd.1295913

^(**) Sakarya Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, Sakarya - Türkiye
[E-posta](#): gizemcosgun@sakarya.edu.tr
[Orcid No](#): <https://orcid.org/0000-0002-5745-0016>

GİRİŞ

Bir kooperatifin mali durumunun ne şekilde bozulabileceği ve bu halde yapılması gerekenler 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu¹ (KoopK) m. 63'te düzenlenmiştir. Bunun dışında, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu² (İİK) m. 179'da sermaye şirketleri ile kooperatiflerin iflası bahsi birlikte ele alınmış, sermaye şirketleri ile kooperatiflerin, aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenen ara bilançoya göre borca batık olduğu idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye hâlinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edildiğinde, önceden takibe gerek kalmaksızın iflâslarına karar verilebileceği öngörülmüştür. Kooperatifler ve sermaye şirketlerinde borca batıklık üzerine iflas, İİK m. 179'da birlikte kaleme alınmış olsa da bir sermaye şirketi olarak anonim şirket ve limited şirketin mali durumunun bozulmasına dair kanuni düzenleme, özellikle kullanılan terimler ve izlenecek süreç bakımından, farklılık arz etmektedir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu³ (TTK) m. 376'da anonim şirkette mali durumun bozulması, sermaye kaybı ile borca batıklık kavramları çerçevesinde düzenlenmiştir. TTK m. 376'ya göre, mali durumda ortaya çıkabilecek bozulma şiddetine göre üç aşamalıdır. Birinci ve ikinci aşamalar, hükmün ilk iki fıkrasında öngörülmüş olup; sermaye kaybı kavramını karşılamaktadır. Şirketin sermaye kaybı yaşayıp yaşamadığı, sermaye ve kanuni yedek akçelerin toplamı ile bilançoda tespit edilen zarar arasında yapılacak oransal karşılaştırma neticesinde belirlenecektir. Üçüncü fıkrada ise borca batıklık durumu yer almaktadır. Limited şirketin mali durumunun bozulması halinde izlenecek süreç için de TTK m. 633'ün yaptığı gönderme uyarınca TTK m. 376'da yer alan esaslar kıyas yoluyla uygulanacaktır⁴. KoopK m. 63'te yer alan düzenleme ise farklıdır. Kooperatifin mali durumunun bozulması koo-

¹ RG. 10.05.1969/13195.

² RG. 19.06.1932/ 2128.

³ RG. 14.02.2011/27846.

⁴ Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, TTK'da anonim şirkete ilişkin düzenlemelerin ardından m. 564 ile 572 hükümleri arasında düzenlenmiştir. Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, TTK m. 124 uyarınca ticaret şirketleri içinde sermaye şirkettir. Anonim şirkette sermaye kaybı ve borca batıklık durumunun düzenlendiği TTK m. 376, yönetim kurulunun görev yetkileri bahsi altında yer almaktadır. Sermaye kaybı ya da borca batıklığın tespit edilebilmesi, bunların tespiti için yapılması gerekenler ile tespit edilmesi halinde yapılacaklar kural olarak yönetim kurulunun görev ve yetkisi kapsamındadır. Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin yönetici ortakları hakkında TTK m. 570 ile yapılan yönlendirme dolayısıyla anonim şirketin yönetim kurulunun görev ve sorumluluğuna ilişkin hükümleri uygulanacaktır. Bu bakımdan, sermaye kaybının ve borca batıklığın tespiti ile söz konusu süreçte yapılması gerekenlere ilişkin TTK m. 376'da yer alanlar, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin yönetici ortakları için de geçerlidir. Dolayısıyla mali durumun bozulmasında uygulanacak esaslara ilişkin TTK bakımından tercih edilen yöntem, anonim şirkete ilişkin olan TTK m. 376'nın temel düzenleme kabul edilmesi, diğer ticaret şirketleri için ise uygun düştüğü ölçüde TTK m. 376'nın uygulanmasıdır.

peratifin aciz halinde bulunması ile ilişkilendirilmiştir. Halbuki çalışmanın devamında ortaya konulacağı üzere sermaye kaybı, borca batıklık ve aciz hali, mali durumdaki bozulmanın farklı görünümünü teşkil etmektedir. İşte bu çalışmada, bir kooperatifte mali durumun nasıl bozulabileceği ve durumun ne şekilde tespit edilebileceği KoopK m. 63 ekseninde incelenmiştir. Terimler arasında yeknesaklık sağlayabilmek ve kavramsal tespitte ortaya çıkabilecek sorunları giderebilmek adına öneriler ortaya konulmuştur. Çalışmanın konusu, kooperatiflerin mali durumunun bozulması ile sınırlı olup, anonim şirket ve limited şirkete ilişkin hususlara, ilgili olduğu yerlerde ve karşılaştırma yapabilmek adına değinilecektir.

I. KOOPERATİFLERDE MALİ DURUMUN BOZULMASININ GÖRÜNÜMLERİ

KoopK m. 63'te mali durumda ortaya çıkabilecek bozulmaların iki şekli mevcuttur. Bunlardan ilki kooperatif mevcudunun borçları karşılayamaması, ikincisi ise kooperatif varlığının yarısının karşılıksız kalmasıdır⁵. KoopK m. 63/1'e göre, kooperatifin aciz halinde bulunduğunu kabul ettirecek ciddi sebepler mevcut olduğunda, yönetim kurulu, derhal cari fiyatları esas alarak bir ara bilanço tanzim eder. Bu ara bilançodan ya da son yıllık bilançodan yahut sonradan düzenlenen bir tasfiye bilançosundan, kooperatif mevcudunun borçlarını karşılamadığı tespit edildiğinde, gerekli bildirimler yapılarak genel kurul olağanüstü toplantıya çağrılacaktır. KoopK m. 63/2 uyarınca, pay senetleri çıkarılmış olan bir kooperatifin son yıllık bilançosunda, kooperatif varlığının yarısının karşılıksız kaldığı tespit edildiğinde, yönetim kurulunun derhal genel kurul toplantıya çağırması gerekir. Bu halde de gerekli yerlere bildirimler yapılmasının zorunlu olduğu düzenlenmiştir.

Hükmün esasına ilişkin değerlendirmeye geçmeden önce KoopK m. 63'te tercih edilen sistematığın doğru olmadığını belirtmek isteriz. Şöyle ki, birinci fıkrada mevcudun borçları karşılamaya yetmemesi, ikinci fıkra da ise kooperatif varlığının yarısının karşılıksız kalmasına ilişkin durum düzenlenmiştir. Mevcudun borçları karşılamaya yetmemesi, kooperatifin varlığının yarısının karşılıksız kalmasından daha ağır bir mali durumda bozulma halidir. Elbette mali durumda

⁵ Mali durumda ortaya çıkabilecek bozulmaların görünümüleri bu iki durumdan ibaret değildir. Örneğin, ödemelerin tatil edilmesi İİK m. 177'de doğrudan doğruya iflas sebebi olarak düzenlenmiştir. İİK m. 177/2'ye göre borçlu ödemelerini tatil etmiş ise önceden takibe gerek olmaksızın iflası istenebilir. Ödemelerin tatil edilmesinde belirleyici olan borçlunun açıkça ya da zımnî olarak borcunu ödemeyeceğini ortaya koymasındır. Ödemelerin tatil edilmesi İİK m. 177 uyarınca iflası tabi bütün borçlular için iflasa sebebiyet verir. Bu hususlarda bkz. Hakan Pekcanitez, Anonim Ortaklıkların İflası (Ankara 1991) 24; Timuçin Muşul, İflasın Ertelenmesi (2. Bası, Ankara 2010) 57; Oğuz Atalay, Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi (İzmir 2007) 24; Cumhuriyet Rüzgaresen, İflas Sebepleri (Ankara 2011) 371; Ahmet Türk, Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları (İstanbul 199) 38. Dolayısıyla, kooperatiflerin mali durumunun bozulması, KoopK m. 63'te sayılan bu iki halle sınırlı değildir. Ancak çalışmamızda KoopK m. 63 üzerinde durulmuştur.

ortaya çıkabilecek bozulmalar daima aşamalı olarak gerçekleşmek zorunda değildir. Karşı karşıya kalınan ekonomik krizler sonucunda, kooperatifte doğrudan mevcutların borçları karşılayamaması sonucu yaşanabilir. Ancak mali durumda bozulma ne kadar erken zamanda teşhis edilebiliyorsa mali durumun iyileştirilebilmesi imkânı da o kadar yüksek olacaktır. Bu itibarla KoopK m. 63'te düzenlenen durumlar, kademeli şekilde kaleme alınmış olsaydı *ratio legis* daha uygun hareket edilmiş olurdu. Nitekim TTK m. 376'da bu sistematik tercih edilmiştir. Mali yapıda bozulma, sonuçları itibariyle basitten ağıra gider biçimde, sermaye ve kanuni yedek akçelerin toplamının yarısının karşılıksız kalması, aynı toplamın üçte ikisinin karşılıksız kalması ve borca batıklık şeklinde düzenlenmiştir. Şirketin mali durumunun iyileştirilmesi ihtimali ile alınabilecek kararlar noktasında serbesti azalacak; tehlike çanları ise daha yüksek tonda çalacaktır⁶. Bu bakımdan aynı düzenleme şeklinin kooperatifler açısından da tercih edilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Mali durumun bozulması halleri incelenirken de KoopK. m. 63'teki sistematik değil; bu tercih gözetilmiştir.

II. KOOPERATİF VARLIĞININ YARISININ KARŞILIKSIZ KALMASI

Pay senetleri çıkarılmış olan bir kooperatifin son yıllık bilançosuna göre, kooperatif varlığının yarısı karşılıksız kaldığı anlaşıldığında, KoopK m. 63/2 uyarınca yönetim kurulunun derhal genel kurulu toplantıya çağırması gerekecektir. Dikkat edilecek olursa, bu düzenleme pay senetleri çıkarılmış olan kooperatiflerle sınırlandırılmıştır.

Pay senedi kavramı KoopK m. 63 dışında kullanılmamıştır⁷. Öğretide, hükümde pay senedinden bahsediliyor olsa da bunun ortaklık senedi olarak anlaşılması gerektiği belirtilmiştir⁸. Ortaklık senedi, KoopK m. 18'e göre, kooperatif

⁶ Türk, 16; Halil Arslanlı, Anonim Şirketler, I Umumi Hükümler (3. Bası, İstanbul 1960) 110; Akar Öçal, "Anonim Şirketlerde Mali Durumun Bozulmasının Ortaya Çıkardığı Bazı Sorunlar", Ankara Ticaret Odası Dergisi (1965/I), 12; Peter Böckli, Schweizer Aktienrecht (4. Auf, Zürich 2009) N. 83; Lucas Handschin, Lucas, Zürcher Kommentar, Die Aktiengesellschaft, Generalversammlung und Verwaltungsrat. Mängel in der Organisation, Art. 698-726 und Art. 731b OR, (3. Auf, Zürich 2018) N. 139; Lukas Glanzmann, "Die Pflichten des Verwaltungsrates und der Geschäftsführung in finanziellen Krisensituationen", Sanierung der AG Ausgewählte Rechtsfragen für die Unternehmenspraxis (Zürich 2003) 52.

⁷ Öğretide *Karayalçın*, kooperatifte iki çeşit senedin söz konusu olabileceği görüşündedir. Yazara göre, kooperatif ortaklık payı için ortaklarına senet verebilir. Yazar, bu senetleri pay senedi şeklinde adlandırmış ve KoopK m. 19/3'te bu senetlerin de ortaklık senedi şeklinde anılıyor olmasının KoopK m. 18 uyarınca düzenlenen ortaklık senetleri ile pay senetlerinin birbirine karıştırılmasına sebep olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte yazar, ortaklık senedinin ortaklık paylarını da gösteriyor olması karşısında ayrı pay senedi düzenlenmesinin çoğu durumda gereksiz olacağı kanaatinde. Bu hususta bkz. Yaşar Karayalçın, Ticaret Hukuku II- Şirketler Hukuku (Ankara 1973) 450-451.

⁸ İsmail Kayar, Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler (Konya 1997) 98; Türk, 104; Gönen Eriş, Uygulamalı Kooperatifler Hukuku (3. Bası, Ankara 2001) 1103.

ortaklarına verilen, üzerinde kooperatifin unvanı, sahibinin adı ve soyadı, iş ve konut adresi, kooperatife girdiği ve çıktığı tarihlerin yazılı olduğu ve kıymetli evrak niteliğini haiz olmayan bir belgedir⁹.

Maddede öngörülen yükümlülüklerin yalnızca ortaklık senetlerinin çıkarıldığı kooperatiflere özgülenmiş olması öğretide bir görüş tarafından eleştirilmiş; kooperatifin henüz ortaklık senedi çıkarmadığı durumlarda KoopK m. 63/2’te öngörülen yükümlülüklerden kurtulabileceği belirtilerek, ortaklık senedi çıkarmış olma şartının aranmaması gerektiği ifade edilmiştir¹⁰. Bir başka görüşe göre ise hükmün ikinci fıkrasında pay senetlerinin (ortaklık senedi) ayrıca anılmış olmasının bir anlamı yoktur¹¹.

Kanaatimizce de pay senetlerinin (ortaklık senedi) özellikle belirtilmiş olması, mali durumun bozulmasının tespitinde bir önem arz etmeyecekse de bu ibarenin düzenlemeden çıkarılması daha isabetli olacaktır. KoopK m. 18’e göre, her ortağın üyelik haklarının ada yazılı olarak ortaklık senedi ile temsil edilme şarttır. Bu ifadeyle kooperatiflere ortaklık senedi düzenlemek hususunda bir zorunluluk da öngörülmüştür¹². Ancak bu senedin ne sürede düzenleneceği hususunda bir açıklık yoktur. Öte yandan ortaklık senedi, kooperatif ile o kooperatifin ortağı arasındaki ilişkiyi kanıtlayan bir belgedir¹³. Bu niteliği itibarıyla ve düzenleme süresindeki belirsizlik dikkate alındığında, kooperatifin ortaklık senedi düzenlemiş olma şartı, mali durumun bozulmasının tespiti bakımından aranacak şartlar arasında yer almamalıdır.

KoopK m. 63/2 uyarınca yükümlülük, kooperatif varlığının yarısının karşılıksız kalması halinde ortaya çıkacaktır. Kooperatif varlığı ile neyin kastedildiğinin tespiti gerekir. Zira TTK m. 376’da sermaye kaybının tespitinde sermaye ile kanuni yedek akçelerin toplamı dikkate alınmakta, TTK m. 376/1 hükmünde sermaye ile kanuni yedek akçelerin toplamının yarısının zararlar sebebiyle kaybında izlenmesi gereken süreç düzenlenmektedir.

KoopK m. 63 ile benzer düzenleme tarzı, kooperatiflere ilişkin hükümlerinin büyük ölçüde örnek alındığı İsviçre Borçlar Kanunu (İBK) m. 903’te de tercih edilmişti. İBK m. 903 hükmü, belirli farklılıkları içermekle birlikte, KoopK m. 63 ile oldukça benzerdi. İBK m. 903/3’te farklı olarak, kooperatif varlığı değil; kooperatif sermayesinin yarısının karşılıksız kalması durumunda genel kurul çağ-

⁹ Bu hususta ayrıca bkz. Karayalçın, n. 1, 450; Ünal Tekinalp, Reha Poroy ve Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar Hukuku II, (14. Bası, İstanbul 2019) N. 1851a; Orhan Nuri Çevik, Kooperatifler Hukuku Uygulaması ve İlgili Mevzuat (3. Bası, Ankara 1990) 387.

¹⁰ Kayar, 98.

¹¹ Eriş, 1103.

¹² Çevik, 387; Kayar, 98.

¹³ Tekinalp vd. N. 1851a; Çevik, 387.

rısı yapılacağı öngörülmüştü^{14,15}. Ancak İBK m. 903 hükmü, İsviçre’de şirketler hukuku düzenlemeleri kapsamında yapılan yeniliklerin¹⁶ 1 Ocak 2023 tarihinde yürürlüğe girmesiyle birlikte değişikliğe uğramıştır¹⁷. İBK m. 903’ün son haline göre, hükmün ikinci fıkrası uyarınca anonim şirketlerin sermaye kaybına ilişkin düzenlemeleri, uygun düştüğü ölçüde pay senetlerini çıkarmış olan kooperatiflerde de uygulama bulacaktır¹⁸.

Öğretide bir görüşe göre, hükmün ifadesi yanıltıcı olup, kaybın tespitinde kooperatifin varlıkları dikkate alınmayacaktır. Kaybın tespitinde kooperatifin kuruluşu sırasında ana sözleşmede gösterilen, ticaret siciline tescil edilen ve ortaklık paylarından oluşan sermaye tutarı ölçü alınmalıdır¹⁹. Bununla birlikte kooperatiflerin değişir sermayeli²⁰ özellikte olmaları sebebiyle, kuruluştan sonra kooperatiften çıkan ya da kooperatife katılan ortakların sebep oldukları sermaye değişiklikleri de dikkate alınmalıdır²¹.

Bir başka görüşe göre, kooperatif varlıklarından ortaklık sermaye payları, yedek akçeler ve müspet gelir-gider farkı anlaşılmalıdır²².

Kanaatimizce de değerlendirme KoopK m. 3 uyarınca ana sözleşmede yer alan, ticaret siciline tescil edilen ortakların paylarının değeri üzerinden yapılmalıdır. Sonradan ortaklarda değişiklik olduysa, kooperatiften çıkan ortakların payla-

¹⁴ Nitekim *Karayalçın*, KoopK m. 63/2’deki kooperatif varlığından anlaşılması gerekenin sermaye olduğu yönündeki tespitini yaparken İBK m. 903/3 düzenlemesini işaret etmiştir. Bkz. *Karayalçın*, n. 1, 436.

¹⁵ Hükmün amacının, kooperatif sermayesinin kooperatif ortaklarının çıkarları doğrultusunda korunabilmesi olduğu, şirketin karşı karşıya kalabileceği finansal risklerde sermayesi olmadan hareket etmesi engellenerek mevcut ve müstakbel alacaklılar ile kamunun menfaatlerinin de temin edildiği yönünde bkz. BGE 121 III 420, 425.

¹⁶ Bkz. <https://www.fedlex.admin.ch/eli/oc/2020/746/de> (ET. 30.01.2023).

¹⁷ Bkz. <https://www.fedlex.admin.ch/eli/oc/2022/109/de>. (ET. 30.01.2023).

¹⁸ İBK m. 903/3 uyarınca sermaye kaybının tespit edilmesi üzerine durumun genel kurula bildirilmesi yükümlülüğü, KoopK m. 63/2’de öngörüldüğü gibi, yalnızca pay senetlerinin çıkarıldığı kooperatifler hakkında geçerlidir. İsviçre öğretisinde bu hususta *de lege ferenda* değişiklik yapılması gerektiği ortaya konulmuştur. Bkz. Max Gutzwiller, Art. 879-926 OR. Die Genossenschaft. Organisation der Genossenschaft. Auflösung der Genossenschaft. Verantwortlichkeit. Genossenschaftsverbände. Beteiligung von Körperschaften des öffentlichen Rechts (Zürich 1974), OR art. 903, N. 11. Ancak hükümde değişiklik yapılmakla birlikte, yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gereken pay senetlerinin çıkarılması şartı aynen korunmuştur.

¹⁹ *Karayalçın*, n. 1, 436; *Kayar*, 92; *Türk*, 103; *Okumuş*, 127-128.

²⁰ Kooperatiflerin sermayesi açık kapı ilkesinin sonucu olarak ortakların kooperatiften çıkması ya da kooperatife katılmasıyla kendiliğinden değişmektedir. Detaylı bilgi için bkz. *Karayalçın*, n. 1, 423; *Tekinalp vd.* N. 1762; *Çevik*, 244.

²¹ *Kayar*, 92; *Türk*, 103; *Nagihan Okumuş*, “*İcra ve İflas Kanunu Madde 179 Çerçevesinde Kooperatiflerde Mali Durumun Bozulması Üzerine Alınacak Tedbirler*”, EÜHFĐ (2016/1-2) 127-128.

²² *Ahmet Kurtulan*, *Kooperatifler Kanunu ve Açıklaması* (Ankara 2007) 564; Ayrıca, kooperatif sermayesine ilişkin bir tespit içermeksizin, kooperatifin varlıklarıyla borçları arasında yapılan değerlendirme için bkz. *Eriş*, 1103.

rının değeri sonuçtan eksiltilmeli, kooperatife sonradan katılan ortakların katılma payları ise eklenmelidir.

A. TESPİT EDİLMESİ

Durumun tespiti bilanço aracılığıyla gerçekleşecektir. KoopK m. 63/2'de karşılıksızlığın son yıllık bilanço ile ortaya konulacağı öngörülmüştür²³. Yıllık bilanço ilgili faaliyet döneminin sonunda çıkarılır. Bu faaliyet dönemindeki karlılık durumunu ya da zarar varsa bu zararın ne kadar olduğunu gösterir²⁴. Bu bilançoda değerlendirme bakımından esas alınan olgu, şirketin faaliyetine devam etmekte olduğudur²⁵. Bu bilançoda gerçekleşen değerlemede şirketin faaliyetine devam etmekte olduğu varsayımından hareket edildiği için piyasadaki cari fiyatlar üzerinden bir tespit yapılmayacaktır.

B. SONUÇLARI

Kooperatifte tespit edilen bu kaybın sonucunda durumun ilgililere bildirilmesi gerekecektir. KoopK m. 63/2 uyarınca yönetim kurulu, derhal genel kurulu toplantıya çağırmalı ve bu toplantıda kooperatifin durumu hakkında ortaklara bilgi vermelidir. Hükümde yönetim kurulunun bilgilendirmenin yanı sıra mali durumun iyileştirilebilmesi için alınabilecek önlemleri sunmakla yükümlü olup olmadığı açık değildir²⁶. Halbuki, TTK m. 376/1'de sermaye kaybının tespit edilmesi halinde, yönetim kurulunun derhal genel kurulu toplantıya çağıracağı ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunacağı açıkça öngörülmüştür. Öğretide bir görüş, kooperatif yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırma mecbur olduğunu, ancak genel kurula iyileştirici önlemleri sunmak zorunda olmadığını ileri sürmüştür. Yönetim kurulu, KoopK m. 62'ye göre, kooperatif işlerinin yönetimi için gereken titizliği göstermeli ve kooperatifin başarısı ve gelişmesi yolunda bütün gayretini sarf etmelidir. Bu düzenleme uyarınca, yönetim kurulu, mali durumun iyileştirilebilmesi için gerekli olan önlemleri sunmuş olsa da genel kurul sunulan bu önlemlerle bağlı olmayacaktır²⁷.

²³ Hükümün lafzında “son yılın bilançosu” tabiri kullanılmıştır.

²⁴ Ünal Tekinalp, Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri (2. Bası, İstanbul 1970) 80; Güzin Üçışık ve Aydın Çelik, Anonim Ortaklıkta Finansal Tablolar Yedek Akçeler ve Kar Dağıtımı (İstanbul 2018) 20.

²⁵ Orhan Sevilengül, Genel Muhasebe (19. Bası, Ankara 2020) 19; Yüksel, Koç Yalkın, Şirketler Muhasebesi İlkeler ve Uygulama (2. Bası, Ankara 2002) 25-26. TTK m. 78/1-b'de de finansal tablolarda değerlendirme yapılırken, fiili ve hukuki duruma aykırı olmadığı sürece, işletme faaliyetinin sürekliliğinden hareket edileceği öngörülmüştür.

²⁶ Benzer tespit için bkz. Kayar, 96. İsviçre hukuku açısından bkz. Roland Müller ve Roberto Fornito Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, GmbH, Genossenschaft, Handelsregister und Wertpapiere - Bucheffektengesetz - Art. 772-1186 OR und BEG (3. Auf, 2016) N. 3.

²⁷ Bkz. Kayar, 96.

Kanaatimizce, kooperatifin yönetim kurulu, mali durumun iyileştirilebilmesi için gereken önlemleri genel kurula sunmakla yükümlü olmalıdır. KoopK m. 63/2 düzenlemesi bu açıdan TTK m. 376'da öngörülen esasların gerisinde kalmıştır²⁸. Öte yandan genel kurul, yönetim kurulu tarafından sunulan önlemlerle de bağlı değildir²⁹. Yönetim kurulunun iyileştirici önlem sunmakla yükümlü olması, genel kurulun karar almadaki serbestisini etkilemeyecektir. Aksine, mali durumun iyileştirilebilmesi imkânı varsa, bu sürecin daha da hızlanması sağlanacaktır.

KoopK m. 63/2'de genel kurula yapılacak bildirim yanında, yönetim kurulunun ilgili mahkemeye ve Bakanlıklara³⁰ da bildirimde bulunacağı öngörülmüştür. Ayrıca ortakları ek ödemelerle yükümlü olan kooperatiflerde, bilançoda tespit edilen açık, üç ay içinde ortakların ek ödemeleriyle kapanmadığı takdirde ilgili Bakanlıkların durumdan haberdar edileceği belirtilmiştir. Dikkat edilecek olursa, hükmün lafzına göre yönetim kurulu genel kurul çağrısı yapmalı ve aynı zamanda ilgili mahkeme ile Bakanlıklara bildirimde bulunmalıdır. Mahkemeye ve Bakanlıklara yapılacak bildirim içeriği ve hukuki niteliği hakkında herhangi bir açıklık yoktur.

Öğretide, mahkemeye yapılacak bildirim hukuki niteliğine dair ileri sürülen bir görüşün hareket noktası, KoopK m. 63/3 hükmü olmuştur. KoopK m. 63/3'e göre, mali durumun düzeltilmesinin mümkün görülmesi halinde yönetim kurulu ya da alacaklılardan biri konkordato talep edebilecektir. Burada KoopK m. 63/1 ile m. 63/2'nin tamamını kapsayıcı bir ifade kullanılmıştır. Bu itibarla hem KoopK m. 63/1 uyarınca borca batıklık hem de KoopK m. 63/2'ye göre kooperatif varlığının yarısının karşılıksız kalması üzerine iflas bildiriminde bulunulması asıldır³¹.

²⁸ Anonim şirketlerde sermaye kaybının tespiti halinde yönetim kurulunun iyileştirici önlem sunma yükümlülüğü TTK m. 376 ile açıkça düzenlenmiştir. Mülga 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (ETTK) m. 324'te yalnızca genel kurul çağrısı yapılacağı öngörülmüştü. Burada yönetim kurulunun iyileştirici önlemleri de sunmakla yükümlü olup olmadığı hususu düzenlenmemiştir.

²⁹ Anonim şirketler bakımından aynı yönde bkz. Arslanlı, 95-96; Kayar, 155; Türk, 111, 142; Özlem Karaman Coşgun, "Anonim Şirketlerde Sermaye ve Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Belirli Oranlarda Kaybı ve Borca Batıklık Hali, Alınması Gereken Önlemler, Çözüm Önerileri", Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu (İstanbul 2019) 200.

³⁰ Maddede Ticaret Bakanlığına ve yapı kooperatiflerinde İmar ve İskân Bakanlığına da bilgi verileceği yazılıdır. 06.10.1988 tarih ve 3476 sayılı "1163 sayılı Kooperatifler Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna İki Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun" m. 26 ile eklenen ek 1. madde ile açıkça bakanlıkların gösterilmiş olduğu maddelerdeki ibareler, ilgili bakanlık olarak değiştirilmiştir. İlgili bakanlık olarak ise hükmün ilk halinde belirtilen İmar ve İskân Bakanlığını, 29 Ekim 2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ismi değiştirilen Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı şeklinde anlamak gerekecektir.

³¹ Kayar, 96. KoopK m. 63/2'de yer alan mahkemeye bildirimde bulunulması hususunun iflas talebi olarak anlaşılması gerektiği, mahkemelerin bilgi alma gibi görevlerinin bulunmadığı yönünde bkz. Eriş, 1103. Kooperatif varlıklarının yarısının karşılıksız kalması halinde mahkemeye bildirimde bu-

Kanaatimizce, hükümde bildirim öngören hususlar oldukça karmaşık ve bildirimde bulunmanın sonuçlarını etkisiz kılacak şekilde kaleme alınmıştır. Bu tespiti karşılaştırmalı hukuk ekseninde yapılacak bir değerlendirme de destekleyecektir. Şöyle ki, KoopK m. 63'ün İBK m. 903'ün 2020 yılında kabul edilen değişikliklerden önceki halinden farklılık arz eden bir başka noktası, durumun mahkemeye bildirim olmuştur. İBK m. 903'e göre, mahkemeye bildirimde bulunulması iki halde söz konusuydu. Bunlardan ilki, İBK m. 903/2 uyarınca tanzim edilen ara bilançoların kooperatifin borca batık durumda olduğunu göstermesi üzerine yapılacak bildirimdir. İkincisi ise İBK m. 903/4'te öngörülmüştü. Buna göre, ortaklarının ek ödeme yapmakla yükümlü olduğu kooperatiflerde kooperatifin sermayesinin yarısı kaybedildiğinde, bilançoda tespit edilen açık, ortakların üç aylık sürede yapacakları ek ödemelerle kapanmadığında, mahkemeye bildirimde bulunulması zorunluydu. Görüldüğü üzere, borca batıklığın tespiti halinde mahkemeye bildirimde bulunulmasının asıl olması, sermayenin kaybında ise böylesi bir istisnaya tabi kılınması kendi içinde tutarlıdır. Kooperatiflerin sermaye kaybı halinde ciddi tedbirlere ihtiyaç duyması bir dereceye kadar haklı görülebilir³². Nitekim ele alınan düzenlemede sermaye kaybı üzerine mahkemeye bildirimde bulunma yükümlülüğü ortakların ek ödeme yapmakla yükümlü olduğu kooperatiflerle sınırlandırılmış ve bilançoda tespit edilen açığın ek ödemeler aracılığıyla üç aylık sürede kapatılması şart kılınmıştır³³.

KoopK m. 63/2'de ise kooperatif varlığının yarısının karşılıksız kaldığının tespit edildiği her durumda mahkemeye bildirimde bulunulması zorunlu kılınmıştır. Yönetim kurulu, aynı zamanda hem genel kurul çağrısı yapacak hem de mahkemeye ve ilgili Bakanlıklara bildirimde bulunacaktır. Mahkemeye bildirimde bulunmuş olması, genel kurul çağrısı yapılması ile Bakanlıklara yapılacak bildirimlerin olası sonuçlarını ortadan kaldırmaktadır. Zira çağrı üzerine toplanan genel kurulda mali durumun iyileştirebilmesi yönünde bir karar alınabilir. Ancak hükmün lafzın-

lunma yükümlülüğünün yalnızca pay senetleri çıkarılmış kooperatiflerde öngörülmesi sebebiyle bu hususun istisna teşkil ettiği, bu kaybın şirketin sona ermesini gerektirir bir sebep değil iken bu istisnai düzenlemede dolaylı bir şekilde iflas nedeni sayıldığı hususunda bkz. Karayalçın, n. 1, 437. Ayrıca, bu görüşün iflas erteleme kurumunun yürürlükte olduğu dönemde ve "7101 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"un (RG. 15.03.2018/30361) yürürlüğe girmesinden önce ileri sürüldüğünü belirtmek gerekir. KoopK m. 63/3'ün değişiklikten önceki halinde, mali durumun iyileştirilmesi mümkün görüldüğünde, iflasın ertelenmesi talebinde bulunulabileceği yazılıydı. Öğretide *Türk*, mahkemenin, borca batıklık ile kooperatif varlıklarının yarısının karşılıksız kalması halinde yapılacak başvurularda bir ayrıma gitmesi, ikinci durumda ilke olarak iflasın ertelenmesine karar vermesi gerektiğini ileri sürmüştür. Bu hususta bkz. *Türk*, 104.

³² Benzer yönde bkz. *Türk*, 104.

³³ Ancak İsviçre hukukunda kooperatiflerde sermaye kaybı, aciz hali ve borca batıklığa ilişkin hususlarda böyle ayrıntılı düzenlemelerin artık mevcut olmadığına, İBK m. 903'ün yürürlükte bulunan son halinde bu hususlarda anonim şirketlere ilişkin düzenlemelere gönderme yapıldığına tekrar işaret etmek isteriz.

da tüm bildirimlerin aynı zamanda yapılacağına öngörülmesi, önce genel kurulda alınacak kararın beklenmesini imkânsız kılmaktadır³⁴. Bir an için mahkemeye yapılan bildirimde genel kurulda kooperatifin mali durumunun iyileştirilmesi yönünde karar alındığının sunulduğu ve mahkemenin bu durumu esas alacağı kabul edilse bile bu sonuç da kooperatifin zararına olacaktır³⁵. Mahkemeye bildirimde bulunulmasıyla birlikte, aslında mali durumu iyileştirilebilecek durumda olan bir kooperatifin, mali durumunda bozulmalar yaşandığı alenileşecektir.

III. KOOPERATİFİN BORCA BATIK DURUMDA OLMASI

Kooperatifin borca batık durumda olmasına ilişkin hususlar ve durumun tespiti de TTK m. 376'dan farklıdır. Her şeyden önce, KoopK m. 63/1'de ara bilanço düzenlenmesi kooperatifin aciz halinde bulunduğunu gösteren işaretlerin varlığı şartına bağlanmıştır. Yönetim kurulunun yükümlülükleri ise bilançodan kooperatif mevcudunun borçlarını karşılamaya yetmemesi halinde doğacaktır. Bu yükümlülükler şu şekildedir: Durumun ilgili Bakanlıklara bildirilmesi, genel kurulun derhal toplantıya çağırılması ve İİK m. 179 gereğince borca batıklık sermaye şirketlerinde ve kooperatiflerde doğrudan doğruya iflas sebebi teşkil ettiğinden, mahkemeye bildirimde bulunulmasıdır.

Öğretide neredeyse oy birliğiyle dile getirildiği üzere, borca batıklık ile borç ödemedi aciz hali, mali durumda ortaya çıkan bozulmanın iki ayrı görünümünü teşkil eder³⁶. Borç ödemedi aciz hali, likiditeye ilişkin olup, borç ödemedi aciziyet olarak adlandırılan ödeme yetersizliği likidite eksikliğinden kaynaklanmaktadır³⁷. Aciz halinde, ödeme vasıtalarından sürekli olarak yoksun kalınması sonucunda borçlar ödenememektedir³⁸. Borca batıklık ise mevcut ve alacakların borçları karşılamaya yetmemesi şeklinde tanımlanmıştır³⁹. Bu farklılıktan hare-

³⁴ Benzer yönde bkz. Kayar, 96.

³⁵ Mahkemenin iflasa ilişkin değerlendirmesini genel kurulda alınan ve mahkemeye sunulan hususlara göre yapabileceği yönünde ayrıca bkz. ve karşı. Kayar, 97.

³⁶ Türk, 41; Muşul, 56; Atalay, 21; Barış Toraman, İcra ve İflas Kanunu'na Göre Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde İflasın Ertelenmesi Talebi (Ankara 2007) 175; Yusuf Üstün ve Muhittin Aydın, Kooperatifler Hukuku (Ankara 2014) 394.

³⁷ Bilge Umar, "Aciz Hâli-Borca Batıklık Kavramlarının Farkı ve Bu Yönden Yeni M.K. Metninin Düştüğü Bir Yanlışlık (M.K. m. 605, f. II, 618)", Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (2004/I) 320; Türk, 36; Atalay, 37; Muşul, 56; Rüzgaresen, 476; Rudolf Lanz, Kapitalverlust, Überschuldung und Sanierungsvereinbarung (Zürich 1985) 38; Lukas Glanzmann, "Drohende Zahlungsunfähigkeit, Kapitalverlust und Überschuldung", Gesellschafts- und Kapitalmarktrecht (4/2017) 388.

³⁸ Umar, 320; Atalay, 21; İsmet Sayhan, Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde Borca Batıklık Sebebiyle İflas ve İflasın Ertelenmesi (İstanbul 2016) 59; Sabri Burak Arzova, Murat Yavaş ve Barış Küçük, Hukuki ve Mali Yönden İflasın Ertelenmesi ve Borca Batıklık Bilançosu (İstanbul 2016), 65; Türk, 36; Kayar, 122; Toraman, 175.

³⁹ Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Şerhi, C.II (4. Bası, İstanbul 2022) 1337; Atalay, 20; Arzova vd. 51; Nilüfer Boran Güneysu ve Sadık Çapa, "Borca Batıklık ve İflasın Önlenmesi Yolu Olarak "Sıradan Çekil-

ketle, hükmün lafzında kooperatifin aciz halinde bulunduğunu gösteren işaretlerin varlığı şartı yerine, kooperatifin borca batık durumda bulunduğunu gösteren işaretlerin varlığı aransaydı daha isabetli bir düzenleme olacaktı. Nitekim TTK m. 376/3'te de tercih bu yönde olmuştur. eTTK m. 324'te, şirketin aciz halinde bulunduğu şüphesini uyandıran emareler mevcut olduğunda, yönetim kurulunun ara bilanço düzenlemekle yükümlü olduğu öngörülmüştü. TTK m. 376'da bu düzenleme şekline vazgeçilmiş, kenar başlıkta ve madde metninde borca batıklık kavramı hukuki bir terim olarak kullanılmış, hükmün üçüncü fıkrasında “*aciz hali şüphesi*” yerine “*borca batıklık şüphesi*” ibaresi tercih edilmiştir. Bu bakımdan aynı değişiklikler, KoopK m. 63 için de gereklidir.

A. TESPİT EDİLMESİ

KoopK m. 63/1 uyarınca, yönetim kurulu, kooperatifin gerçekten borca batık durumda olup olmadığını tespit edebilmek için, piyasadaki cari fiyatları esas olmak üzere, derhal bir ara bilanço tanzim etmekle yükümlüdür. Benzer durum, TTK m. 376/3'te de mevcuttur. TTK m. 376/3'e göre, yönetim kurulu, borca batıklık şüphesi uyandıran işaretlerin varlığında değerlendirilmesinden iki ayrı usulde bilanço tanzim etmek durumundadır. Ara bilançolardan ilki, işletmenin devamlılığı esasına göre; ikincisi ise muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenecektir. Bu bilançoların her ikisi de şirketin borca batık durumda olduğunu gösterdiğinde, artık mahkemeye bildirimde bulunulması gerekecektir⁴⁰. Borca batıklığı tespit edebilmek için tanzim edilen ara bilançolardan birinin değerlemede muhtemel satış fiyatları esasına dayanmasının amacı, bilançonun düzenlendiği tarihte şirketin varlıklarının satıldığı varsayımla satış değerlerine göre yükümlülüklerini karşılayıp karşılayamayacağını tespit edebilmektir⁴¹. Böylece şirketin her iki varsayımda da borca batık durumda olduğu ortaya konulacaktır. KoopK m. 63'te de borca batıklığı tespit edebilmek için düzenlenmesi gereken ara bilançoda cari fiyatların esas alınacağı öngörülmüştür. Bu ara bilançonun düzenlenmesiyle de sağlanmak istenen, bilançonun düzenlendiği tarihteki kooperatifin gerçek malvarlığını tespit edebilmektir⁴². Bu husus, TTK m. 376/3'te öngörülenlerle paralel; borca batıklık, doğrudan doğruya iflas sebebi olduğu için de amaca uygundur.

me Anlaşması”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (2014/5) 80; Rüzgaresen, 480; Lanz, 37. Ayrıca aktif, pasif ya da alacak ve borç ibarelerinin kullandığı, borca batıklığa getirilen diğer tanımlar için bkz. Ünal Tekinalp, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku (5. Bası, İstanbul 2020) N. 12-132; Çağlar Manavgat, Feyzan Şehirli Çelik ve İsmail Kırcı, Anonim Şirketler Hukuku C.I (Ankara 2013) 585; Öçal, 16; Burcu Berna Yılmaz, İflasın Tespiti ve Ertelenmesi Yönünden Borca Batıklık Bilançosu ve İyileştirme Projesi Üzerine Bir İnceleme (Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2009) 944, 949; Toraman, 168; Murat Kaderoğlu, Anonim Şirketlerin İnfisahı (İstanbul 2017) 152.

⁴⁰ Karaman Coşgun, n. 1, 220.

⁴¹ Tekinalp, n. 2, N. 12-135.

⁴² Çevik, 680.

Ancak ara bilanço düzenlenmesi öngörüldükten sonra hemen devam eden cümlede, borca batıklığın tespit edilebileceği bilançolar alternatifli olarak gösterilmiştir: “*Son yılın bilançosu veya daha sonra yapılan bir tasfiye bilançosu veyahut daha yukarda sözü geçen ara bilançosu kooperatif mevcudunun, borçlarını artık karşılamayacağını belirtiyorsa yönetim kurulu, Ticaret Bakanlığına ve yapı kooperatiflerinde İmar ve İskan Bakanlığına da keyfiyeti bildirir ve genel kurulu derhal olağanüstü toplantıya çağırır.*” Dikkat edilecek olursa, hükmün lafzına göre borca batıklığın bu üç bilançodan herhangi biriyle tespit edilmiş olması yeterlidir. Halbuki-yıllık bilanço, tasfiye bilançosu ve cari fiyatlar üzerinden düzenlenen ara bilançonun düzenlenme amaçları farklı olduğundan, bu bilançolarda varlıklar muhasebeleştirirken kullanılan değerlendirme ilkeleri de farklılık arz edecektir. Zira hem tasfiye bilançosunda hem de cari fiyatlar üzerinden düzenlenen ara bilançoda işletmenin faaliyetine devam ettiği varsayımından vazgeçilecektir⁴³. Bu farklılığın doğal sonucu ise bilançolarda farklı neticelerin ortaya çıkmasıdır. Dolayısıyla kooperatif yıllık bilançoya göre borca batık durumdayken, cari fiyatlar esas alınarak düzenlenen ara bilançoda aynı sonuç ortaya çıkmayabilir. Ancak KoopK m. 63/1’de her durumda bildirimde bulunulacağını öngörmüştür. Örneğin, son yıllık bilançoya göre kooperatifte borca batıklık tespit edilmiş; ancak daha sonra cari fiyatlar üzerinden düzenlenen ara bilançoda, kooperatifin borca batık durumda olmadığı sonucu ortaya çıkmış olsa da yine gerekli yerlere bildirimler yapılacak ve genel kurul toplantıya çağırılacaktır^{44,45}. Bu sonuç, kanaatimizce, cari fiyatlar üzerinden düzenlenen ara bilançonun düzenlenme amacını ortadan kaldırmaktadır ve bu yönüyle isabetli değildir.

B. SONUÇLARI

Bir kooperatifin borca batık durumda olması, onun iflasına sebebiyet verir. KoopK m. 63’te bu hususa değinilmemiş olsa da İİK m. 179’da borca batıklık sebebiyle iflas açıkça düzenlenmiştir. Kooperatifin iflasını, KoopK m. 55 uyarınca kooperatifi yöneten ve temsil eden icra organı olarak yönetim kurulu ya da bir alacaklı isteyebilir. Kooperatif tasfiye halindeyse borca batıklık nedeniyle iflas bildirimini tasfiye memurlarınca gerçekleştirilecektir. Bunun yanı sıra KoopK

⁴³ Yaşar Karayalçın, Muhasebe Hukuku (Ankara 1998) 42; Tekinalp vd. 359; Özlem Karaman Coşgun, Anonim Şirketin Tasfiyesi (Ankara 2015) 163; Emrullah Kervankıran, Anonim Şirketlerin Tasfiyesi (İstanbul 2015) 98; Kayar, 171; Türk, 254; Yılmaz, 138 vd.

⁴⁴ Karayalçın, n. 1, 436.

⁴⁵ Öğretide Kayar, kooperatiflerde borca batıklığın yalnızca aktiflerin satış fiyatları üzerinden değerlendirildiği ara bilanço veya tasfiye bilançosu ile, sermayenin yarısının kaybının ise yıllık bilanço ile tespit edileceğini belirtmiştir. Bkz. Kayar, 95. Ancak KoopK m. 63’te yıllık bilanço, cari fiyatlar üzerinden hazırlanan ara bilanço ya da tasfiye bilançosundan herhangi biriyle tespit yapılacağı açıkça öngörülmüştür. Bu açık düzenleme karşısında, yıllık bilanço ile borca batıklığın tespit edilemeyeceğini, en azından kooperatifler bakımından söyleyebilmek mümkün değildir.

m. 63/1’te borca batık durumdaki kooperatifin yönetim kuruluna bildirimde bulunma yükümlülüğü de öngörülmüştür. Yönetim kurulu, kooperatifin borca batık durumda olduğunu ortaklara ve ilgili Bakanlıklara bildirecektir. Ortaklara bildirim, genel kurul toplantısında gerçekleşir. Yönetim kurulu, genel kurulu derhal toplantıya çağırır.

Hükümde genel kurul çağırısı ile mahkemeye bildirimde bulunulmasında gözetilecek sıraya dair açıklık yoktur. Hatta KoopK m. 63’te borca batıklığın tespiti halinde mahkemeye bildirimde bulunulması ve iflasın talep edilmesine hiç değinilmemiştir. Bu sonuç, yukarıda belirtildiği gibi, İİK m. 179’dan kaynaklıdır.

Öğretide bir görüşe göre, mahkemeye bildirimde bulunmadan önce genel kurulda durumun bir kere daha görüşülmesi imkânı sağlanmıştır. Yönetim kurulu, ancak genel kurulda mali durumun iyileştirilmesi yönünde bir karar alınmadıysa, mahkemeye bildirimde bulunmak ve kooperatifin iflasını istemek durumundadır⁴⁶. Aksi yöndeki görüşe göre ise mahkemeye başvurulmadan önce mali durumu iyileştirici önlemler uygulamaya koyulamaz. Genel kurul çağırısının amacı, konkordato gibi mahkeme kararıyla verilecek iyileştirici önlemlerin temini için gerekli hususların görüşülüp karara varılmasını sağlamaktır⁴⁷.

İİK m. 179 uyarınca borca batıklık, sermaye şirketleri ve kooperatifler hakkında doğrudan doğruya iflas sebebidir. Bir kooperatifte borca batıklık tespit edildiğinde durumun mahkemeye bildirilmesi gerekir. Bununla birlikte genel kurulda alınacak bir kararla mali durumun iyileştirilebilmesi de mümkündür. Dolayısıyla mahkemeye başvurulmadan önce de mali durumu iyileştirici önlemler uygulamaya konulabilir. Ancak mahkemeye bildirimde bulunulması genel kurulda herhangi bir karar alınmamış olması şartına da bağlanmamalıdır. Zira borca batıklığın doğrudan doğruya iflas sebebi olarak öngörülmesiyle ortakların menfaatlerinin yanında mevcut ve müstakbel alacaklılar ile kamunun menfaatlerinin temini de amaçlanmaktadır. Bu açıdan borca batıklık halinde derhal genel kurul çağırısı yapılması gerektiği yönündeki ibare hükümden çıkartıldığında uygulamada ortaya çıkabilecek belirsizlikler de ortadan kaldırılmış olacaktır.

SONUÇ

KoopK’nin yürürlüğe girmesinden bugüne değin pek çok hükmünde farklı kanunlar kapsamında değişiklikler yapılmıştır. Nitekim yakın tarihte “7339 sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁴⁸”la önemli ve kapsamlı değişikliklerin yapıldığı görülmektedir. Ancak KoopK m. 63 hükmü, bu süreçte değiştirilmesi gereken hükümler kapsamına

⁴⁶ Karayalçın, n. 1, 437; Türk, 98.

⁴⁷ Kayar, 98.

⁴⁸ RG. 26.10.2021/31640.

dahil edilmemiŐtir. Halbuki çalışmanın tamamında ortaya konulmaya çalıŐıldıđı üzere hüküm oldukça karmaşık Şekilde ele alınmış, tercih edilen kavramlar açısından öğretide ileri sürülen görüŐler ve mevzuattaki benzer düzenlemeler ile yeknesaklık sađlanamamıŐtır. Çalışmamızda hükmün sistematığının değiştirilmesi gerektiği ortaya konulmuŐ olsa da en doğru çözümün, limited Şirketlere ilişkin TTK m. 633'te öngörüldüğü gibi anonim Şirket düzenlemelerine gönderme yapılarak ilgili düzenlemelerin kooperatiflerin yapısına uygun düştüğü lde uygulanabilmesi Şeklinde hükmün yeniden ele alınması olduğu kanaatindeyiz. Kooperatifin yapısına uygun düŐmeyen hususlarda KoopK'nin hükümleri uygulama bulacaktır. Bu Şekilde sermaye kaybı ile borca batıklığın ne anlama geldiği ve nasıl tespit edilebileceği hususlarında KoopK ile TTK arasında ortaya çıkan iki baŐlılık sona erdirilmiŐ olacak ve açıklık sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

- Arslanlı, Halil: Anonim Şirketler, I Umumi Hükümler. 3. Bası. İstanbul 1960.
- Atalay, Oğuz: Borca Batıklık ve İflasın Ertelemesi. İzmir 2007.
- Boran Güneysu, Nilüfer/ Çapa, Sadık: “*Borca Batıklık ve İflasın Önlenmesi Yolu Olarak “Sıradan Çekilme Anlaşması”*”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014, C. 5, S. 1, s. 77-118.
- Böckli, Peter: Schweizer Aktienrecht. 4. Auf. Zürich 2009.
- Çevik, Orhan Nuri: Kooperatifler Hukuku Uygulaması ve İlgili Mevzuat. Genişletilmiş 3. Bası. Ankara 1990.
- Eriş, Gönen, Uygulamalı Kooperatifler Hukuku. 3. Bası, Ankara 2001.
- Glanzmann, Lukas: “*Die Pflichten des Verwaltungsrates und der Geschäftsführung in finanziellen Krisensituationen*”. içinde Sanierung der AG Ausgewählte Rechtsfragen für die Unternehmenspraxis (hrsg. Vito Roberto). Zürich 2003.
- Glanzmann, Lukas: “*Drohende Zahlungsunfähigkeit, Kapitalverlust und Überschuldung*”, Gesellschafts- und Kapitalmarktrecht. 4/2017. s. 387-403.
- Gutzwiller, Max: Art. 879-926 OR. Die Genossenschaft. Organisation der Genossenschaft. Auflösung der Genossenschaft. Verantwortlichkeit. Genossenschaftsverbände. Beteiligung von Körperschaften des öffentlichen Rechts. Zürich 1974.
- Handschin, Lucas: Zürcher Kommentar, Die Aktiengesellschaft, Generalversammlung und Verwaltungsrat. Mängel in der Organisation, Art. 698-726 und Art. 731b OR. (hrsg. Lukas Handschin). 3. Auf. Zürich 2018.
- Kaderoğlu, Murat: Anonim Şirketlerin İnfisahı. İstanbul 2017.
- Karaman Coşgun, Özlem: “*Anonim Şirketlerde Sermaye ve Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Belirli Oranlarda Kaybı ve Borca Batıklık Hali, Alınması Gereken Önlemler, Çözüm Önerileri*”. Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı. İstanbul 2019. s. 179-236.
- Karaman Coşgun, Özlem: Anonim Şirketin Tasfiyesi. Ankara 2015.
- Karayalçın, Yaşar: Muhasebe Hukuku. Ankara 1998.
- Karayalçın, Yaşar: Ticaret Hukuku II. Şirketler Hukuku. Ankara 1973.
- Kayar, İsmail: Anonim Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler. Konya 1997.
- Kervankıran, Emrullah: Anonim Şirketlerin Tasfiyesi. İstanbul 2015.
- Kırca, İsmail/ Şehirli Çelik, Feyzan/ Manavgat, Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku C.I. Ankara 2013.
- Koç Yalkın, Yüksel: Şirketler Muhasebesi İlkeler ve Uygulama. 2. Bası. Ankara 2002.
- Kurtulan, Ahmet: Kooperatifler Kanunu ve Açıklaması. Ankara 2007.
- Lanz, Rudolf: Kapitalverlust, Überschuldung und Sanierungsvereinbarung, Zürich 1985.
- Muşul, Timuçin: İflasın Ertelemesi. 2. Bası. Ankara 2010.

- Müller, Roland/ Fornito, Roberto: Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, GmbH, Genossenschaft, Handelsregister und Wertpapiere - Bucheffektengesetz - Art. 772-1186 OR und BEG (hrsg. Vito Roberto, Hans Rudolf Trüeb). 3. Auf.. 2016.
- Okumuş, Nagihan: “İcra ve İflas Kanunu Madde 179 Çerçevesinde Kooperatiflerde Mali Durumun Bozulması Üzerine Alınacak Tedbirler”. EÜHFD. C. 20, S. 1-2. 2016. s. 126-152.
- Öçal, Akar: “Anonim Şirketlerde Mali Durumun Bozulmasının Ortaya Çıkardığı Bazı Sorunlar”. Ankara Ticaret Odası Dergisi. 1965, C. I. S. 6. s. 9-22.
- Pekcanitez, Hakan: Anonim Ortaklıkların İflası. Ankara 1990.
- Poroy, Reha / Tekinalp, Ünal / Çamoğlu, Ersin: Ortaklıklar Hukuku II. Güncellenmiş, Yeniden Yazılmış 14. Bası. İstanbul 2019.
- Pulaşlı, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi. 4 Cilt. 4. Bası. İstanbul 2022.
- Rüzgaresen, Cumhuri: İflas Sebepleri. Ankara 2011.
- Sayhan, İsmet: Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde Borca Batıklık Sebebiyle İflas ve İflasın Ertenilmesi. İstanbul 2016.
- Sevilengül, Orhan: Genel Muhasebe. 19. Bası. Ankara 2020.
- Tekinalp, Ünal: Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri. 2. Bası. İstanbul 1970.
- Tekinalp, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku. 5. Bası. İstanbul 2020.
- Toraman, Barış: İcra ve İflas Kanunu’na Göre Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde İflasın Ertenilmesi Talebi. Ankara 2007.
- Türk, Ahmet: Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları. İstanbul 1999.
- Umar, Bilge: “Aciz Hâli-Borca Batıklık Kavramlarının Farkı ve Bu Yönden Yeni M.K. Metninin Düştüğü Bir Yanlışlık (M.K. m. 605, f. II, 618)”. Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 2004. C. 1. S. 1. s. 317-324.
- Üçışık, Güzin/ Çelik, Aydın: Anonim Ortaklıkta Finansal Tablolar Yedek Akçeler ve Kar Dağıtımı. İstanbul 2018.
- Üstün Yusuf / Aydın Muhittin: Kooperatifler Hukuku. Ankara 2014.
- Yavaş, Murat/Arzova, Sabri Burak / Küçük, Barış: Hukuki ve Mali Yönden İflasın Ertenilmesi ve Borca Batıklık Bilançosu. İstanbul 2016.
- Yılmaz, Burcu Berna: İflasın Tespiti ve Ertenilmesi Yönünden Borca Batıklık Bilançosu ve İyileştirme Projesi Üzerine Bir İnceleme, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, YayınlanmamıŐ Doktora Tezi, İstanbul 2009.